

Bol u reumatologiji

*Doc dr med sci Šahza Kikanović
Medicinski fakultet
Univerzitet u Tuzli*

Tuzla, 09.06.2021.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Reumatske bolesti obuhvataju veliku skupinu bolesti.

Po klasifikacionim kriterijima imamo:

- Upalne reumatske bolesti
- Degenerative reumatske bolesti
- Vanzglobne reumatske bolesti
- Metaboličke reumatske bolesti
- Infekcijske reumatske bolesti
- Sistemske bolesti vezivnog tkiva

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Uzroci bola u ordinaciji ljekara porodične medicine :

- 44,8% -bol u koštano mišićnom sistemu
- 15,9% - bol uzrokovana malignitetima
- 9,6 % -povrede
- 8,2%- neurogeni bolovi
- 4,1% -postoperativni bolovi
- 4,2% -drugi uzroci

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Reumatske bolesti spadaju u grupu najčešćih hroničnih bolesti.
- Prevalenca reumatskih bolesti je oko 10-20%.
- Degenerativne reumatske bolesti čine polovinu hroničnih bolesti kod osoba starijih od 65 godina.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- U osnovi svih ovih bolesti je zahvaćenost struktura lokomotornog aparata.
- Etiološki, patogenetski, klinički i terapijski vrlo hetregena skupina bolesti.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Hronični zapaljenski proces dovodi do strukturnog i funkcionalnog oštećenja.
- **Glavni simptom** reumatskih bolesti je bol u strukturama lokomotornog aparata.
- **Glavni znak**—poremećaj funkcije zahvaćenog dijela.

Bol u reumatologiji

- Bol i ograničena funkcionalnost dovode do smanjenja kvaliteta života oboljelog i pojave invalidnosti.
- Kod nekih reumatskih bolesti postoji i zahvaćenost drugih organskih sistema , što dodatno usložnjava kliničku sliku.

Bol u reumatologiji

- Nekontrolisna bol dovodi do
- -fizičkih efekata (poremećaj sna, smanjene aktivnosti dnevnog života).
- -psiholoških efekata (pojavu anksioznosti, depresije, osjećaj beznađa, razočarenja).
- -socijalnih efekata (smanjenje socijalne interakcije).

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Reumatska bol je najčešće hronična, predstavlja kombinaciju nociceptivnog i neuropatskog bola .
- Može narušiti opšte stanje organizma, traje duže od 3 ili 6 mjeseci, a prema nekim definicijama već i ako postoji duže od 6 sedmica.
- Nije samo posljedica produžene osjetljivosti nociceptivnih neurona nego i utjecaja socijalnih i psiholoških faktora.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Češće je nociceptivna.
- Može biti izazvana inflamacijom, traumom, metaboličkim poremećajem.
- Nastaje kao zaštitna reakcija zbog oštećenja tkiva (destrukcija i mehaničke promjene hrskavice, kostiju, mekih tkiva).

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Neuropatska bol- nastaje kao posljedica promjena u nervnom sistemu (facilitacija percepcije bola, gubitak descendente analgezije, periferna i centralna senzitacija, kognitivno-emocionalna percepcija bola).

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Bol kod reumatskih bolesnika nema zaštitnu ulogu-traje i kada se izliječi stanje koje je dovelo do oštećenja tkiva jer se patofiziološke promjene bola odvijaju nezavisno od incijalnog događaja koji je uzrokovao bol.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Reumatski bolesnici (prije svega bolesnici s Rematoidnim artritismom) imaju bol čak i kada nema znakova aktivne inflamacije.
- Proinflamacijski citokin TNF alfa svojim dejstvom na CNS izaziva bol nezavisno od inflamacije.

Hess A, Axmann R, Rech J. Blockade of TNF- α rapidly inhibits pain responses in central nervous system. Proc Natl Acad Sci USA 2011; 108(9):3731-6.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Neugodno senzorno i emocionalno iskustvo.
- Prema kliničkom aspektu bol kod reumatskih bolesti može biti:
 - akutna i kronična,
 - lokalizirana i proširena,

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Može se pogoršavati pri pokretima i biti praćena zakočenošću, ograničenjem funkcije uz prisutan otok, crvenilo, toplinu i slabost ekstremiteta ili cijelog tijela.
- Nerijetko je prate opšti simptomi kao što su umor, iscrpljenost, poremećaj spavanja, depresija, smanjenje tjelesne težine i povišena temperatura.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Važan je i obrazac pojavljivanje boli u pojedinim okolnostima.
- Bol u kostima je duboka, prodorna ili tupa, u mišićima manje intenzivna, u tetivama ovisna o pokretima.
- Navedene karakteristike boli mogu upućivati na moguću dijagnozu bolesti, što uvrštava bol u dijagnostički kriterij.

Bol u reumatologiji

- Za procjenu i rješavanje bola potrebna je sveobuhvatna evaluacija koja uključuje:
- Anamnezu sa svim podacima vezano za trajanje i sve karakteristike bola.
- Klinički pregled, sva potrebna dijagnostička obrada.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Drugi segment evaluacije bolesnika sa bolom je specifično ispitivanje bola i efekata bola.
- Senzorna dimenzija bola odnosi se na lokalizaciju, intenzitet i kvalitet bola.
- Za mjerenje intenziteta bola koriste se razne numerčke skale (Visuelna analogna skala, Likertova skala, Ritchy artikularni index).

Bol u reumatologiji

- Procjena funkcionalnosti i kvaliteta života bolesnika s hroničnim reumatskim bolom, bitna u procjeni efekata terapije (koriste se razni upitnici i testovi prilagođeni karakteru bolesti: Oswestry, Womac, HAQ, Lequesne, Dreiserov index, BASFI, BASDAI, BASMI).

Bol u reumatologiji

- Za većinu reumatskih bolesti procjena aktivnosti bolesti je bitan parametar u praćenju napredovanja bolesti i praćenje efekata terapije.
- Procjena bola i intenzitet bola sastavni je dio upitnika za procjenu aktivnosti bolesti.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Najčešći klinički oblici boli u reumatologiji su:

- Poliartikularna bol (artralgija, artritis)
- Mono/oligoartkularna bol (artralgije ,artritis)
- Bolovi u ramenu
- Bolovi u koljenu
- Bol u vratnoj kičmi
- Bol u lumbosakralnoj kičmi
- Bol u mišićima uz lokalizovanu ili difuznu slabost

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Bol u osteoartritisu

- Osteoartritis (OA) najčešća je zglobna bolest razvijenog svijeta od koje boluje oko 15% svjetske populacije.
- Velik je javnozdravstveni problem jer utiče na oštećenje funkcije, ograničenje svakodnevnih aktivnosti i radne sposobnosti uz posljedični uticaj na kvalitet života.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- OA je donedavno smatran degenerativnom bolesti zglobova, posljednjih desetljeća naglasak se stavlja i na prisutnu upalnu komponentu.
- Bol je glavni simptom.
- Smatralo se da je uglavnom nociceptivna i upalna, dok se danas u dijela bolesnika veže i uz neuropatsku komponentu.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

Bol u reumatologiji

- Uglavnom je trajna, praćena povremenim „probijanjima“, nepredvidiva i praćena umorom, promjenama raspoloženja, poremećajem sna.
- OA bol i njezin doživljaj ovise o višestrukim faktorima okoline, psihološkim i konstitucijskim faktorima.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Jačina boli nije u korelaciji sa strukturnim oštećenjima.
- Promjene kao što su gubitak hrskavice, formiranje osteofita i skleroza slabo su vezane s ozbiljnošću tegoba uključujući bolnost zglobova, zakočenost i nesposobnost.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- **Bol u reumatoidnom artritisu (RA)**
- RA je hronična, upalna progresivna, sistemska bolest zglobova od koje boluje 1 – 3% odrasle populacije.
- Bol nastaje kao posljedica upale i oštećenja zglobnih struktura te je pretežno nociceptivna uz nerijetko prisutnu i neuropatsku komponentu.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

Bol u reumatologiji

- Postoji znatna povezanost između skorova boli i upalne aktivnosti (SE) te radiografskih nalaza, a uočena je i povezanost boli i oticanja zglobova.
- Kliničko iskustvo i provedene kliničke studije upućuju na najpovoljniji učinak primjene terapije DMARD u dugotrajnom olakšavanju boli u RA.
- Borenstein D, Altman R, Bello A, Chatham W, Clauw DJ, Crofford LJ i sur. Report of the American college of rheumatology pain management task force. Arthritis Care Res. 2010;62(5):590–9.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Najizraženija povezanost jačine boli nađena je u korelaciji s rezultatima psihološke konstitucije, odnosno stepenom anksioznosti, depresije, bespomoćnosti i gubitka samostalnosti.
- Lee YC, Lu B, Bathon JM, Haythornthwaite JA, Smith MT, Page GG i sur. Pain sensitivity and pain reactivity in osteoarthritis. *Arthritis Care Res.* 2011;63(3):320–7.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- U dijela bolesnika, uprkos terapiji, zaostaje bol tipa hronične difuzne boli koja nastaje kao posljedica poremećaja u centralnoj regulaciji.
- Sve navedeno komplikuje i poskupljuje liječenje koje zahtijeva kombinaciju farmakološke analgezije, sintetskih i bioloških DMARD te hirurških intervencija.

Bol u reumatologiji

- **Bol u spondiloartritisima (SpA)**
- SpA obuhvataju skupinu upalnih reumatskih bolesti .Klinički su obilježene znakovima perifernog artritisa, zahvatanjem sakroilijakalnih zglobova i kralježnice, tetivnih hvatišta uz zahvaćenost izvanzglobnih struktura– kože, očiju.

Bol u reumatologiji

- Bol u SpA je intenzivna, perzistentna i ograničavajuća. Uglavnom je multifaktorska, istodobno periferna i centralna uzrokovana upalom i posljedičnim strukturnim oštećenjima.
- Uprkos liječenju u nekih se bolesnika (češće onih s polientezopatijama u sklopu PsA) razvija i slika hronične difuzne boli.
- Posljedično se javljaju opšti simptomi koji narušavaju kvalitet života.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

Bol u reumatologiji

- **Bol u sistemskom eritemskom lupusu**
- Klasifikacijski kriteriji za SLE prema ACR-u uključuju i muskuloskeletnu manifestaciju boli tipa artralgija, artritisa i mialgija koja su često i prvi simptom bolesti.
- Praćena je obično opštim simptomima i zahvaćenošću drugih organskih sistema.

Bol u reumatologiji

- Artritis u SLE-u je najčešće migrirajućeg karaktera, simetričan i neerozivan. Javlja se u gotovo 90% bolesnika sa SLE-om i najčešće zahvata male zglobove šaka, laktove, ramena i koljena.

Bol u reumatologiji

- **Bol u sistemskoj sklerozi (SS)**
- Zahvaćenost zglobova s pojavom sinovitisa, kontraktura i erozija neovisan je znak loše prognoze bolesti i češćeg nastanka digitalnih ulceracija, plućnih manifestacija i oštećenja bubrega.

Bol u reumatologiji

- Bol kao simptom u SSc-u, je nedovoljno proučen multimodalni fenomen uz nužan sveobuhvatni pristup liječenju.
- Nastaje kao posljedica strukturnog oštećenja tkiva, često uz znakove difuzne boli.

Bol u reumatologiji

- **Bol u fibromijalgiji (FM)**
- FM je hronično oboljenje koje karakterizira široko rasprostranjena bol koštano mišćnog sistema, preosjetljivost na pritisak po određenim anatomskim tačkama (posebno iznad koštanih prominencija, u mišićima, ligamentima, pripojima tetiva, burzama).
- Prate je sindrom hroničnog umora, glavobolje, kognitivne teškoće, nekardiološki bolovi u prsima, otežano disanje, poremećaj sna.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

Bol u reumatologiji

Miofascijalni bolni sindrom (MBS)

- Karakteriziran je dubokom hroničnom kontinuiranom mišićnom boli.
- Zahvata mišić ili skupinu mišića .
- Karakteristika MBS je prisustvo tzv “trigger tački”
- To su ograničena područja povećane napetosti, pritiskom na njih povećava se bolnost

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- MBS nastaje kao rezultat akutnog ili hroničnog istežanja određenog mišića.
- Akutno istežanje nastaje pri naglom trzajnom pokretu.
- Hronično istežanje nastaje postepeno kao rezultat čestih ponavljanih pokreta u mišiću ili usred zamora mišića.
- Hronični stres i zamor pogoduju pojavi MBS.

Bol u reumatologiji

Liječenje bola u reumatskim bolestima

- Menadžment hroničnog bola je kompleksan, permanentan, specifičan i individualno prilagođen.
- Otklanjanje ili smanjenje bola je sastavni dio strategije tretmana reumatskih bolesti.

Bol u reumatologiji

Ciljevi

- Smanjenje i modulacija bolnosti
- Unapređenje funkcionalnog statusa
- Aktivno sudjelovanje u svakodnevnim i profesionalnim aktivnostima

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Obuhvata:

- Edukaciju i odgovarajuća ishrana bolesnika
- Psihodinamski pristup ličnosti i terapiji
- Primjena medikamentozne terapije
- Primjena fizikalnih procedura uz fizičku aktivnost i primjenu relaksacionih tehnika

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Edukacija

- Aktivnosti i savjeti bolesniku da razmije prirodu oboljenja, značaj kontinuiranog provođenja terapije i načina života uz odgovarajuću ishranu.

Bol u reumatologiji

Psihodinamski pristup ličnosti i terapiji

- Centralno mjesto u liječenju –bolesnik.
- Procjena-psihosocijalnog , emocionalnog i motivacijskog statusa, samopouzdanja, stepen adaptacije na onesposobljenje i tegobe.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Psihološka terapija hroničnog bola obuhvata :

- Psihološku procjenu, stručno savjetovanje i edukaciju, autogeni trening, savjeti psihologa ili psihijatra, psihoterapija.

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Medikamenti u liječenju bola u reumatologiji

- Poznavanje prirode bola
- Pravilna procjena stanja bolesnika
- Poznavanje farmakoterapijskih osobina izabranog lijeka, neželjenih efekata, toksičnosti lijeka

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Neopioidni analgetici (Paracetamol)
- Nesteroidni antiinflamatorni lijekovi
- Gelovi, kreme, masti za lokalnu primjenu (po principu desenzitacije)
- Opiodni analgetici (morfin, derivati morfina; sintetski-tramadol+paracetamol)

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Koanalgetici –lijekovi čija primarna indikacija nije usmjerena na bol
- Stabilizuju ili modificiraju funkciju CNS-a-
antidepresivi, antikonvulzivi
- Kortikosteroidi-snažni antiinflamarni lijekovi ,
a imaju ulogu i kao koanalgetici

Bol u reumatologiji

Fizikalni modaliteti

Terapijsko djelovanje zasniva se na:

1. Teoriji kontrole i modulacije bolnih impulsa na perifernom nivou
2. Spinalnom-segmentalnom-presinaptičkom
3. Supraskinalnom –centralnom blokirajućem sistemu

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

Fizikalni modaliteti

- analgetsko; antiinflamatorno; antiedematozno
- Elektroterapija
- Laseroterapija
- UZ
- Magnetoterapija
- Termoterapija

Project number: 585927-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP (2017 – 3109 / 001 – 001)

"This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Bol u reumatologiji

- Kinziterapija i fizička aktivnost u smislu smanjenja simptoma bolesti-upale i bolnosti ; očuvanja i povećanja pokretljivosti zglobova, tonusa muskulature, održavanja opšteg fizičkog i psihičkog stanja.
- Relaksacija i tehnike relaksacije u smislu odvrćanja pažnje od osjećaja bola.

Bol u reumatologiji

Zaključak:

- Bol u reumatskim bolestima je vodeći simptom koji je obično hroničnog karaktera.
- Najčešće nociceptivna bol.
- U pojedinim kliničkim entitetima razlikuje se prema uzroku, intenzitetu, distribuciji i trajanju.
- Zahtijeva multimodalno liječenje u cilju kontrole bola i poboljšanja kvaliteta života.